

Antibiotica, ze maken meer kapot dan je lief is

Kans op resistentie, residuen en een continue toename in gebruik. Er zijn genoeg redenen om het gebruik van antibiotica kritisch te bekijken én terug te dringen. Het ministerie van LNV stimuleert het onderzoek dat speurt naar alternatieven en melkveehouders uit het Netwerk Melkveehouderij Antibioticumvrij hebben al lef getoond.

ing. Alice Booij

Foto's: Alice Booij

H

et diergeneesmiddelengebruik blijft stijgen", zegt Angelique Nielen, beleidsmedewerker van het ministerie van LNV. "Vooral bij vleeskippen, varkens en kalveren." Er is een toename van

resistente bacteriën die dus niet meer op antibiotica reageren. "De resistentie van bacteriën groeit harder dan dat er nieuwe antibioticamiddelen op de markt bij komen." Zo nu en dan heerst er zelfs onrust in ziekenhuizen bijvoorbeeld bij MRSA, de multiresistente *Staphylococcus aureus*. "Dat geeft problemen met de ziekenhuisopname van varkenshouders." Ook noemt Nielen de verhoogde commercie als bedreiging voor het gebruik van antibiotica. "Het is al jarenlang een trend dat het voordelig is om diergeneesmiddelen te gebruiken. Het levert voordeel op voor iedereen, het is commercieel en economisch aantrekkelijk."

ANGELIQUE NIELEN

'Dierenartsen zijn de poortwachter bij het diergeneesmiddelengebruik.'

Overheid strenger

Nielen geeft aan dat de overheid zich actiever gaat bemoeien met het middelengebruik. Niet zozeer met strengere wetgeving, alhoewel de recepten aan het eind van het jaar wel op een verscherping kunnen rekenen. Nielen en haar collega's gaan onder andere gedetailleerder monitoren. Naast de registratie van hoeveelheid en de sector waarin de diergeneesmiddelen gebruikt worden, volgt er ook een *benchmarking*. Zo kunnen dierenhouders en dierenartsen aangesproken worden op het gebruik als dat sterk afwijkt van anderen in vergelijkbare omstandigheden. Daarnaast is het creëren van bewustwording belangrijk. "Daarvoor hebben we draagvlak nodig, de ondernemers moeten tenslotte willen werken aan alternatieven."

Het ministerie kijkt daarbij ook extra naar dierenartsen. "Die zijn de poortwachter bij het diergeneesmiddelengebruik. We proberen ze ervan te doordringen dat het niet alleen de korte termijn is waarop ze problemen moeten oplossen. De duurzaamheid van de landbouw op langere termijn is minstens zo belangrijk." En voor dierenhouders heeft Nielen ook een paar duidelijke adviezen: "Pruts niet met snelwegdierenartsen, gebruik diergeneesmiddelen zoals het hoort en zoek naar alternatieven." Antibioticumvrij zal de landbouw niet worden, geeft Nielen aan. "En dat kan ook niet, vooral niet in de intensieve veehouderij. Maar we moeten binnen nu en vijf jaar wel een veel verantwoordelijker gebruik nastreven."

Onderzoek kruidenmiddelen

Bij het Rikilt is men al druk doende om onderzoek te doen naar alternatieven. Maria Groot noemt Fyto-V ofwel kruidenmiddelen veelbelovend. "Plantaardige middelen kun je inzetten om de gezondheid te bevorderen of te behouden." Veel van deze middelen zijn omgeven door een zweem van kwakzalverij en enige wetenschappelijke onderbouwing

ontbreekt. Groot en haar collega's proberen hier verandering in te brengen door additieven en voedingssupplementen te testen. (De resultaten zijn te vinden op www.fyto-v.nl.) Zo worden op praktijkbedrijven momenteel drie middelen getest op hun vermogen het celgetal te verlagen. Er zijn slechts weinig kruiden als diergeneesmiddel geregistreerd, geeft Groot aan. "Die registratie is het knelpunt. Naast dat het veel geld en jarenlang onderzoek kost is het noodzakelijk de exacte samenstelling te weten en dat is bij deze middelen vaak niet bekend", aldus Groot die met haar organisatie ook het ministerie adviseert. Niet registreren betekent echter dat de producenten geen claim kunnen leggen op de middelen. "Wat moet je er als boer dan van verwachten? Maar in de humane gezondheidszorg wordt er heel veel gebruik van gemaakt, waarom dan niet in de landbouw?"

Het kan met minder

Volgens Gidi Smolders, onderzoeker bij ASG is het binnen de melkveehouderij heel goed mogelijk met minder antibiotica melk te produceren. "Willen is kunnen", zegt hij na ervaringen met biologische melkveeouders die geen antibioticum meer gebruiken. "We moeten vooral stoppen met antibioticum toe te dienen aan gezonde

GIDI SMOLDERS

koeien." Binnen de melkveehouderij zijn het vooral mastitis en droogzetten die zorgen voor een hoog antibioticum gebruik. "Moeten alle koeien die worden drooggezet, behandeld worden?", vraagt Smolders zich af. "Zorg ervoor dat

'We moeten vooral stoppen met antibioticum toe te dienen aan gezonde koeien.'

MARIA GROOT

'In de humane gezondheidszorg wordt veel gebruik gemaakt van Fyto-V, waarom niet in de landbouw?'

Werken zonder antibiotica: 6 tips uit de praktijk

Melkveehouders Gerard Keurentjes uit Rutten (kader onder) en Jacob Willig (foto rechts) uit Blankenham zijn twee melkveehouders uit het netwerk Melkveehouderij Antibioticumvrij die werken zonder antibiotica.

Hun tips:

- een kopje lijnzaad 10 dagen voor het afkalven zorgt voor meer slijmproductie en daarmee een gemakkelijke geboorte;
- koeien met een energietekort krijgen puur druivensuiker of dextrose;
- zieke koeien een hand vol zout in de bek strooien. Dan krijgen ze dorst, gaan ze drinken en daarna ook meteen eten;
- koeien met dikke hakken een injectie met ijzervitamine B12 geven. Dat geldt ook voor de pasgeboren kalveren;
- uiermint stimuleert de doorbloeding van de uier;
- de melkveehouders gebruiken microbicum om de weerstand van de veestapel te verhogen.

De resultaten bij Willig: 1,7 inseminaties per dracht en een tussenkalf tijd van 385 dagen, dierenartskosten van 50 euro per koe per jaar, het celgetal ligt boven 250.000 cellen, maar is geen reden voor afvoer. Keurentjes heeft dierenartskosten van 36 euro per koe per jaar, 1,53 inseminaties per koe, 390 dagen tussenkalf tijd en 250.000 celgetal.

Hun advies: **Heb het lef om te vertrouwen op de weerstand van de koe.**

het celgetal laag is bij droogzetten. Bij een celgetal van 100.000 is er nauwelijks kans op een hoog celgetal bij afkalven.”

Hij geeft meteen een paar alternatieve therapieën die bij biologische bedrijven goed werken bij mastitis en hoog celgetal. Bijvoorbeeld homeopathie, pepermuntolie en ook extra uitmelken. “Voor vaker uitmelken hebben melkveehouders geen tijd, maar dat is nog altijd de beste remedie

tegen een hoog celgetal.” Smolders vindt ook dat het beter kan met preventie van problemen. “Er is bijvoorbeeld een grote variatie in voorbehandelen, er wordt nauwelijks een natte meting van de melkmachine gedaan, koeien gaan te snel liggen na het melken, zieke koeien moet je als laatste melken en zo zijn er nog meer maatregelen die boeren wel weten, maar te weinig toepassen.”

‘Hele bedrijfsvoering omgooien’

Een zeurend tankmelkcelgetal van meer dan 400.000 cellen/ml maakten drastisch ingrijpen in de bedrijfsvoering voor melkveehouder Gerard Keurentjes uit Rutten noodzakelijk. “Met antibioticum lukte het niet meer.” De oplossing kwam door de hele bedrijfsvoering om te gooien. Hij streeft niet meer 10.000 kilo melk per koe na, maar een meer extensieve bedrijfsvoering. Hij weidt de dieren ’s zomers dag en nacht en heeft maïs uit het rantsoen gehaald. “Ik probeer de bodem gezond te houden door het stimuleren van een goede kringloop. De bodem is de spil.” De koeien realiseren inmiddels een celgetal van 150.000 cellen/ml en een ureumgetal van 19. De N gift is 150 kilo per hectare en daalt komende jaren naar 100 kilo. Daarbij is de relatie met de dierenarts flink veranderd. “Hij komt hier bijna alleen nog maar voor de PBB. Ik vind het wel jammer dat de relatie weg is, mar ik verbaas me er ook over dat hij nooit vraagt hoe het komt dat mijn koeien zo gezond zijn.”

